YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

11 päivänä heinäkuuta 2002 *

Asiassa C-60/00,

jonka Immigration Appeal Tribunal (Yhdistynyt kuningaskunta) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Mary Carpenter

vastaan

Secretary of State for the Home Department

ennakkoratkaisun EY 49 artiklan sekä sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annetun neuvoston direktiivin 73/148/ETY (EYVL L 172, s. 14) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat N. Colneric ja S. von Bahr sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen ja J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Carpenter, edustajanaan barrister J. Walsh, solicitor J. Wymanin valtuuttamana,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään G. Amodeo, avustajanaan D. Wyatt, QC,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään N. Yerrell,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Carpenterin, edustajanaan J. Walsh, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään R. Magrill, avustajanaan D. Wyatt, ja komission, asiamiehinään N. Yerrell ja H. Michard, 29.5.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.9.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Immigration Appeal Tribunal on 16.12.1999 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 21.2.2000, esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY 49 artiklan sekä sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annetun neuvoston direktiivin 73/148/ETY (EYVL L 172, s. 14; jäljempänä direktiivi) tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa asianosaisina ovat Filippiinien kansalainen Mary Carpenter ja Secretary of State for the Home Department (jäljempänä Secretary of State) ja jossa on kyse ensiksi mainitun oleskeluoikeudesta Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Sovellettava lainsäädäntö

Yhteisön lainsäädäntö

3 EY 49 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat muuhun yhteisön valtioon kuin palvelujen vastaanottajan valtioon sijoittautuneen jäsenvaltion kansalaisen vapautta tarjota palveluja yhteisössä."

4 Direktiivin ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"perustamissopimuksessa sekä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitusten poistamiseksi annetuissa yleisissä toimintaohjelmissa tarkoitettu henkilöiden vapaa liikkuvuus edellyttää, että liikkumista ja oleskelua yhteisössä koskevat rajoitukset poistetaan jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka haluavat sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle tai tarjota palveluja toisen jäsenvaltion alueella".

5 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on poistettava tämän direktiivin mukaisesti liikkumista ja oleskelua koskevat rajoitukset:

a) jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka ovat sijoittautuneet tai haluavat sijoittautua toiseen jäsenvaltioon toimiakseen itsenäisinä ammatinharjoittajina tai jotka haluavat tarjota palveluja toisessa jäsenvaltiossa

b) jäsenvaltioiden kansalaisilta, jotka haluavat mennä toiseen jäsenvaltioon vastaanottaakseen palveluja

c) tällaisten kansalaisten puolisoilta ja alle 21-vuotiailta lapsilta heidän kansalaisuudestaan riippumatta

d) tällaisten kansalaisten tai heidän puolisoidensa suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevilta ja heidän huollettavinaan olevilta sukulaisilta heidän kansalaisuudestaan riippumatta."

6 Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa täsmennetään seuraavaa:

"Palveluja tarjoavien ja niitä vastaanottavien henkilöiden oleskeluoikeuden on oltava yhtä pitkä kuin aika, jona palveluja tarjotaan."

Kansallinen lainsäädäntö

7 Vuoden 1971 Immigration Actin (vuonna 1971 annettu maahanmuuttolaki) ja United Kingdom Immigration Rulesin (House of Commons Paper 395) (Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin vuonna 1994 antamat säännöt maahanmuutosta; jäljempänä Immigration Rules) mukaan henkilö, jolla ei ole Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisuutta, voi lähtökohtaisesti tulla Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai oleskella siellä vain, jos hän on saanut siihen luvan. Näitä lupia kutsutaan "maahantuloluvaksi" ja "oleskeluluvaksi".

8 Vuoden 1988 Immigration Actin (vuonna 1988 annettu maahanmuuttolaki) 7 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Henkilöltä ei vaadita [vuoden 1971 Immigration Actin mukaista] maahantulo- tai oleskelulupaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa silloin, kun hänellä on yhteisön oikeudessa annetun välittömästi sovellettavan oikeuden tai vuoden 1972 European Communities Actin [laki Euroopan yhteisöistä] 2 §:n 2 momentin nojalla annettujen säännösten nojalla oikeus tulla maahan tai oleskella siellä."

9 Immigration Rulesin 281 kohdassa luetellaan ne edellytykset, jotka Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevan ja sinne sijoittautuneen henkilön puolison on täytettävä maahantuloluvan saadakseen. Tämän kohdan ensimmäisen alakohdan vi alakohdassa määrätään, että hakijalla on oltava Yhdistyneen kuningaskunnan antama pätevä todistus maahantulo-oikeudesta ("entry clearance") puolisona. Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevaa henkilöä, jolla on muuhun syyhyn perustuva maahantulo- tai oleskeluoikeus, voidaan kuitenkin pitää puolisona, jos hän täyttää Immigration Rulesin 284 kohdassa asetetut edellytykset.

10 Immigration Rulesin 284 kohdassa määrätään ne edellytykset, jotka Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelevan ja sinne sijoittautuneen henkilön puolison on täytettävä saadakseen oleskeluoikeuttaan pidennetyksi. Sen i alakohdassa määrätään, että hakijalla on oltava määräaikainen oleskelulupa Yhdistyneessä kuningaskunnassa — johon on sisällyttävä maahantulolupa —, ja sen [iv] alakohdassa määrätään, että hakija ei ole saanut oleskella maassa [maahanmuuttolakien] vastaisesti.

11 Vuoden 1971 Immigration Actin 3 §:n 5 momentin a kohdassa määrätään Yhdistyneestä kuningaskunnasta karkottamista (deportation) koskevat yleiset säännöt. Siinä säädetään seuraavaa:

"Henkilö, jolla ei ole Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisuutta, on karkotettava Yhdistyneestä kuningaskunnasta

a) jos hänellä on ainoastaan määräaikainen maahantulo- tai oleskelulupa eikä hän noudata lupaehtoja tai jää maahan luvan voimassaoloajan päätyttyä — — ."

12 Secretary of Statella on Immigration Rulesin 364 kohdan nojalla velvollisuus Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten puolisoita karkotettaessa ottaa huomioon kunkin yksittäistapauksen erityispiirteet ennen karkottamisesta päättämistä. Hallinnollisessa yleisohjeessa (DP 3/96) määritellään ne olosuhteet, joissa Secretary of Staten on periaatteessa annettava oleskelulupa puolisoille, jotka pitäisi karkottaa tai jotka oleskelevat maassa lainvastaisesti. Tämän asiakirjan 5 kohdassa todetaan yleissääntönä, ettei henkilöä pidä yleensä karkottaa, jos hän on solminut aidon, edelleen voimassa olevan avioliiton Yhdistyneeseen kunin-

gaskuntaan asettautuneen henkilön kanssa ja jos puolisot ovat eläneet avioliiton solmimisen jälkeen yhdessä vähintään kaksi vuotta ennen karkottamismenettelyn aloittamista. Tässä asiakirjassa todetaan lisäksi, ettei ole kohtuullista olettaa, että Yhdistyneeseen kuningaskuntaan asettautunut henkilö seuraisi puolisoaan, jos viimeksi mainittu karkotetaan.

Pääasian riita

13 Filippiinien kansalaiselle Mary Carpenterille annettiin vuonna 1994 lupa saapua Yhdistyneeseen kuningaskuntaan vierailijaksi ("visitor") kuuden kuukauden ajaksi. Tämän ajan kuluttua hän jäi maahan eikä hakenut oleskelulupansa pidentämistä. Hän avioitui 22.5.1996 Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen Peter Carpenterin kanssa.

14 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Peter Carpenter johtaa yritystä, joka myy ilmoitustilaa lääketieteellisistä ja tieteellisistä aikakauslehdistä ja tarjoaa näiden aikakauslehtien julkaisijoille erilaisia hallinto- ja julkaisupalveluja. Yritys sijaitsee Yhdistyneessä kuningaskunnassa, johon ovat sijoittautuneet myös niiden aikakauslehtien julkaisijat, joissa olevaa ilmoitustilaa se myy. Merkittävä osuus yrityksen liiketoiminnasta toteutuu muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden ilmoittajien kanssa. Peter Carpenter liikkuu yrityksensä asioissa muissa jäsenvaltioissa.

15 Mary Carpenter haki 15.7.1996 Secretary of Statelta oleskelulupaa jäädäkseen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tämän jäsenvaltion kansalaisen puolisona. Secretary of State hylkäsi hakemuksen 21.7.1997.

16 Secretary of State teki lisäksi päätöksen, jolla Mary Carpenter määrättiin karkotettavaksi Filippiineille. Tässä päätöksessä varattiin Mary Carpenterille mahdollisuus poistua Yhdistyneestä kuningaskunnasta vapaaehtoisesti. Muussa tapauksessa Secretary of State antaisi karkotusmääräyksen, joka Mary Carpenterin pitäisi saada kumotuksi ennen kuin hän voisi hakea maahantulolupaa Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen puolisona.

17 Mary Carpenter nosti kanteen tästä karkottamispäätöksestä Immigration Adjudicatorissa (Yhdistynyt kuningaskunta) (maahanmuuttoasioita käsittelevä valituslautakunta; jäljempänä valituslautakunta) väittäen, ettei Secretary of Statellä ole oikeutta karkottaa häntä, sillä hänellä on yhteisön oikeuteen perustuva oleskeluoikeus Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Hän väitti nimittäin, että koska hänen aviomiehensä piti yrityksensä asioissa liikkua muissa jäsenvaltioissa tarjoamassa ja vastaanottamassa palveluita, tämä oli ollut hänelle helpompaa siitä lähtien, kun ensin mainittu oli alkanut huolehtia hänen ensimmäisestä avioliitosta syntyneistä lapsistaan, joten Mary Carpenterin karkottamisella rajoitettaisiin hänen aviomiehensä oikeutta tarjota ja vastaanottaa palveluja.

18 Valituslautakunta myönsi, että Mary Carpenterin avioliitto oli aito ja että hänellä oli tärkeä osa lapsipuoliensa kasvatuksessa. Se myönsi myös, että hän saattoi olla välillisesti vastuussa aviomiehensä yrityksen kasvavasta menestyksestä ja että tämä oli yhteisön oikeudessa tarkoitettu palvelujen tarjoaja. Valituslautakunnan mukaan Peter Carpenterilla on oikeus liikkua muissa jäsenvaltioissa palveluja tarjoamassa ja ottaa tällöin vaimonsa mukaan. Hänen ei kuitenkaan voitu mitenkään katsoa käyttävän yhteisön oikeudessa tarkoitettua liikkumisvapautta silloin, kun hän pysyi Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Valituslautakunta hylkäsi näin ollen 10.6.1998 tekemällään päätöksellä Mary Carpenterin valituksen.

19 Immigration Appeal Tribunal, jossa Mary Carpenter haki muutosta tähän päätökseen, katsoo, että asiassa on tullut esille yhteisön oikeuteen liittyvä kysymys siitä, onko se, että Secretary of State on kieltäytynyt myöntämästä Mary Carpenterille oleskelulupaa ja päättänyt karkottaa tämän, yhteisön oikeuden ja eri-

tyisesti EY 49 artiklan ja/tai direktiivin vastaista, vaikka Peter Carpenter käyttää oikeuttaan vapaaseen palvelujen tarjoamiseen toisissa jäsenvaltioissa ja vaikka se, että Mary Carpenter hoitaa lapsia ja taloutta, voi välillisesti helpottaa ja auttaa Peter Carpenteria tämän käyttäessä EY 49 artiklaan perustuvia oikeuksiaan, koska tällä tavoin hän saa taloudellista apua, joka mahdollistaa sen, että hän voi käyttää enemmän aikaa yritykseensä.

20 Koska Immigration Appeal Tribunal katsoo, että riidan ratkaiseminen edellyttää yhteisön oikeuden tulkintaa, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Voiko tilanteessa, jossa

a) jäsenvaltion kansalaisella, jonka kotipaikka on tässä jäsenvaltiossa ja joka tarjoaa palveluja toisessa jäsenvaltiossa asuville henkilöille

b) ja jolla on aviopuoliso, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen,

viimeksi mainittu aviopuoliso, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen, vedota

i) EY 49 artiklaan ja/tai

ii) sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annettuun neuvoston direktiiviin 73/148/ETY

saadakseen oikeuden asua aviopuolisonsa kanssa tämän kotijäsenvaltiossa?

Onko vastaus erilainen, jos aviopuoliso, joka ei ole jäsenvaltion kansalainen, auttaa välillisesti jäsenvaltion kansalaista tarjoamaan palveluja muissa jäsenvaltioissa huolehtimalla lapsista?"

Ennakkoratkaisukysymys

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

21 Mary Carpenter myöntää, että hänellä itsellään ei ole oleskeluoikeutta missään jäsenvaltiossa, mutta vetoaa siihen, että hänen oikeutensa johtuvat Peter Carpenterin oikeuksista, eli tämän oikeudesta tarjota palveluja ja liikkua Euroopan unionissa. Hänen aviomiehellään on oikeus harjoittaa liiketoimintaansa kaikkialla sisämarkkinoilla ilman, että hänelle asetettaisiin lainvastaisia rajoituksia. Mary Carpenterin karkottaminen pakottaisi Peter Carpenterin muuttamaan vaimonsa kanssa Filippiineille, tai erottaisi perheyhteisön jäsenet, jos aviomies jäisi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Molemmissa tapauksissa se vaikuttaisi Peter Carpenterin liiketoimintaan. Mary Carpenterin mukaan ei voida myöskään väittää, että hänen karkottamisellaan Peter Carpenterille aiheutettu palvelujen tarjoamisen vapauden rajoittaminen

olisi pelkästään valtion sisäistä, sillä hän tarjoaa palveluja kaikkialla sisämarkkinoilla.

22 Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan direktiivin säännöksillä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisella, joka haluaa tarjota palveluja toisessa jäsenvaltiossa, on oikeus oleskella tuossa jäsenvaltiossa palvelun suorittamisen keston ajan, ja että hänen puolisonsa saa oleskella siellä saman ajanjakson ajan. Näillä säännöksillä ei sen sijaan anneta Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille oikeutta oleskella Yhdistyneen kuningaskunnan alueella, sillä näillä kansalaisilla on joka tapauksessa tällainen oikeus kansallisen oikeuden perusteella, eikä niillä anneta tällaista oikeutta myöskään ensin mainittujen puolisoille. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut tämän tulkinnan asiassa C-370/90, Singh, 7.7.1992 antamallaan tuomiolla (Kok. 1992, s. I-4265, Kok. Ep. XIII, s. I-19, 17 ja 18 kohta).

23 Sama hallitus muistuttaa, että asiassa C-107/94, Asscher, 27.6.1996 antamassaan tuomiossa (Kok. 1996, s. I-3089) yhteisöjen tuomioistuin tutki kysymystä siitä, voiko jäsenvaltion kansalainen, joka asuu ja harjoittaa itsenäistä ammattia toisessa jäsenvaltiossa, vedota EY:n perustamissopimuksen 52 artiklaan (josta on muutettuna tullut EY 43 artikla) kotimaataan vastaan, jonka alueella hän myös harjoittaa itsenäistä ammattia. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuon tuomion 32 kohdassa, että vaikka perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevia määräyksiä ei sovelletakaan yksinomaan jäsenvaltion sisäisiin tilanteisiin, perustamissopimuksen 52 artiklan soveltamisalaa ei voida kuitenkaan tulkita niin, että tietyn jäsenvaltion omiin kansalaisiin ei sovellettaisi yhteisön oikeutta silloin, kun he oman toimintansa vuoksi ovat suhteessa kotimaahansa sellaisessa tilanteessa, joka voidaan rinnastaa kaikkien muiden perustamissopimuksella taattuja oikeuksia ja vapauksia nauttivien oikeussubjektien tilanteeseen.

24 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus huomauttaa, että koska Peter Carpenter ei ole käyttänyt oikeuttaan henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen, hänen puolisonsa ei voi vedota edellä mainittuun asiasta Singh ja asiasta Asscher ilmenevään oikeuskäytäntöön. Näin ollen Mary Carpenterin tilanteen kaltaisessa tilanteessa olevalla henkilöllä ei voi olla minkäänlaista yhteisön oikeuteen perustuvaa maahantulo-oikeutta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai oleskeluoikeutta siellä.

25 Komission mukaan on tehtävä selvä ero Mary Carpenterin tilanteen ja jäsenvaltion sellaisen kansalaisen puolison tilanteen välillä, joka on käyttänyt oikeuttaan henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja tästä syystä lähtenyt kotijäsenvaltiostaan ja siirtynyt toiseen jäsenvaltioon sijoittautuakseen sinne tai työskennelläkseen siellä.

26 Viimeksi mainitussa tapauksessa yhteisön oikeutta sovelletaan epäilemättä puolisoon hänen kansalaisuudestaan riippumatta, ja hänellä on oikeus sijoittautua yhdessä jäsenvaltion kansalaisen kanssa vastaanottavaan jäsenvaltioon, sillä muussa tapauksessa kyseinen kansalainen saattaisi luopua käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Singh annetun tuomion 23 kohdassa todennut, tämän jäsenvaltion kansalaisen puolisolla on oltava, silloin kun ensin mainittu palaa kotimaahansa, oikeus vähintään samoihin maahantulo- ja oleskeluoikeuksiin kuin hänellä yhteisön oikeuden mukaan olisi, jos hänen puolisonsa päättäisi siirtyä toiseen jäsenvaltioon ja oleskella siellä.

27 Edellä mainitussa asiassa Singh annetun tuomion 23 kohdasta ilmenevää periaatetta ei sitä vastoin voida soveltaa pääasiassa esillä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa jäsenvaltion kansalainen ei ole koskaan yrittänyt sijoittautua puolisonsa kanssa toiseen jäsenvaltioon, vaan jossa hän ainoastaan tarjoaa palveluja kotivaltiostaan käsin. Komissio ehdottaa, että tällaista tilannetta pitäisi pikemminkin pitää yhdistetyissä asioissa 35/82 ja 36/82, Morson ja Jhanjan, 27.10.1982 annetussa tuomiossa (Kok. 1982, s. 3723, Kok. Ep. VI, s. 579) tarkoitettuna sisäisenä asiana, joten Mary Carpenterin oikeus oleskella Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jos tällainen oikeus on olemassa, on yksinomaan kansallisen oikeuden alaan liittyvä kysymys.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

28 Aluksi on syytä todeta, että palvelujen tarjoamisen vapautta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä ja niiden täytäntöönpanosäännöksiä ei voida sovel-

taa tilanteissa, jotka eivät sisällä mitään liityntää sellaisiin tilanteisiin, joita yhteisön oikeudessa tarkoitetaan (ks. vastaavasti mm. asia C-97/98, Jägerskiöld, tuomio 21.10.1999, Kok. 1999, s. I-7319, 42—45 kohta).

29 Tämän jälkeen on syytä todeta, että, kuten tämän tuomion 14 kohdasta ilmenee, merkittävä osa Peter Carpenterin liiketoiminnasta on palvelujen vastikkeellista tarjoamista muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille ilmoittajille. Tällaiset toimet kuuluvat EY 49 artiklassa tarkoitetun palvelujen tarjoamisen käsitteen alaan sekä niiltä osin kuin palvelun tarjoaja liikkuu tässä tarkoituksessa palvelun vastaanottajan jäsenvaltiossa että niiltä osin kuin palvelun tarjoaja tarjoaa palveluja toisessa jäsenvaltiossa oleville vastaanottajille siirtymättä pois siitä jäsenvaltiosta, johon hän on sijoittautunut (ks. "cold callingiksi" kutsutusta käytännöstä asia C-384/93, Alpine Investments, tuomio 10.5.1995, Kok. 1995, s. I-1141, 15 kohta ja 20—22 kohta).

30 Peter Carpenter käyttää siis EY 49 artiklassa taattua oikeutta palvelujen vapaaseen tarjoamiseen. Lisäksi, kuten yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen todennut, palvelujen tarjoaja voi vedota tähän oikeuteen sijoittautumisvaltioonsa nähden, kun palvelut suoritetaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille vastaanottajille (ks. mm. em. asia Alpine Investments, tuomion 30 kohta).

31 On myös syytä todeta, että direktiivillä pyritään sijoittautumisoikeuden ja palvelujen vapaan tarjoamisen alalla poistamaan rajoitukset sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvältä jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumiselta ja oleskelulta yhteisön alueella.

32 Direktiivin tavoitteesta ja sen 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan sanamuodosta ilmenee, että direktiiviä sovelletaan tilanteessa, jossa jäsenvaltion kansalainen jättää kotijäsenvaltionsa, mennen toiseen jäsenvaltioon joko sijoittautuakseen sinne tai tarjotakseen taikka vastaanottaakseen siellä palveluja.

33 Tätä tulkintaa tukee muun muassa direktiivin 2 artiklan 1 kohta, jonka mukaan "jäsenvaltioiden on myönnettävä 1 artiklassa tarkoitetuille henkilöille oikeus lähteä alueeltaan", 3 artiklan 1 kohta, jonka mukaan "jäsenvaltioiden on sallittava 1 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden maahan pääsy vain voimassa oleva henkilötodistus tai passi esittämällä", 4 artiklan 1 kohta, jonka mukaan "kunkin jäsenvaltion on myönnettävä pysyvä oleskeluoikeus niille toisen jäsenvaltion kansalaisille, jotka haluavat sijoittautua jäsenvaltion alueelle" ja 4 artiklan 2 kohta, jonka mukaan "palveluja tarjoavien ja niitä vastaanottavien henkilöiden oleskeluoikeuden on oltava yhtä pitkä kuin aika, jona palveluja tarjotaan".

34 Oikeus liikkua ja oleskella toisessa jäsenvaltiossa ulotetaan direktiivin 1 artiklan 1 kohdan c alakohdalla saman artiklan a ja b kohdassa tarkoitettujen jäsenvaltion kansalaisten puolisoihin näiden kansalaisuudesta riippumatta. Samalla kun direktiivillä pyritään helpottamaan jäsenvaltioiden kansalaisten sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden käyttämistä, sillä on annettu jäsenvaltioiden kansalaisten puolisoille oikeuksia, jotta he voisivat mennä ensin mainittujen mukaan näiden käyttäessä direktiivissä säännellyissä olosuhteissa perustamissopimukseen perustuvia oikeuksiaan liikkumalla tai oleskelemalla muussa kuin kotijäsenvaltiossaan.

35 Näin ollen sekä direktiivin tavoitteesta että sen sisällöstä voidaan päätellä, että sillä säännellään niitä olosuhteita, joissa jäsenvaltion kansalainen ja 1 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitetut muut henkilöt voivat jättää kyseisen kansalaisen kotijäsenvaltion ja päästä toisen jäsenvaltion alueelle sekä oleskella siellä 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa mainitussa tarkoituksessa direktiivin 4 artiklan 1 tai 2 kohdasta ilmenevän ajan.

36 Koska direktiivillä ei säännellä palvelujen tarjoajan perheenjäsenen oleskeluoikeutta ensin mainitun kotijäsenvaltiossa, ennakkoratkaisukysymykseen

annettava vastaus riippuu siis siitä, voidaanko puolison oleskeluoikeus pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa johtaa yhteisön oikeuden periaatteista tai muista oikeussäännöistä.

37 Kuten tämän tuomion 29 ja 30 kohdassa on todettu, Peter Carpenter käyttää EY 49 artiklassa määrättyä oikeutta palvelujen vapaaseen tarjoamiseen. Peter Carpenterin tarjoamat palvelut muodostavat merkittävän osan hänen liiketoiminnastaan, jota harjoitetaan sekä hänen kotivaltiossaan kohderyhmän ollessa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet henkilöt että viimeksi mainittujen valtiossa.

38 Tässä yhteydessä on muistutettava, että yhteisöjen lainsäätäjä on myöntänyt, että jäsenvaltioiden kansalaisten perhe-elämän suojelun varmistaminen on tärkeää, jotta perustamissopimuksella taattujen perusvapauksien käyttämisen esteet voidaan poistaa, kuten muun muassa työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien vapaasta liikkuvuudesta annettujen neuvoston asetusten ja direktiivien säännöksistä ilmenee (ks. esim. työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 10 artikla; jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston direktiivin 68/360/ETY 1 ja 4 artikla (EYVL L 257, s. 13) ja em. direktiivin 73/148/ETY 1 artiklan 1 kohdan c alakohta ja 4 artikla).

39 On kiistatonta, että Carpenterin puolisoiden erottamisella aiheutettaisiin haittaa heidän perhe-elämälleen ja näin ollen niille olosuhteille, joissa Peter Carpenter käyttää perusvapauttaan. Tämä vapaus jäisi näet vaille täyttä vaikutustaan, jos Peter Carpenteria estettäisiin käyttämästä sitä hänen puolisonsa maahantulolle ja oleskelulle Peter Carpenterin kotimaassa asetetuilla esteillä (ks. vastaavasti em. asia Singh, tuomion 23 kohta).

40 Tältä osin on syytä todeta, että jäsenvaltio voi vedota yleiseen etuun liittyviin syihin sellaisen kansallisen toimen perustelemiseksi, joka on omiaan rajoittamaan palvelujen tarjoamisen vapauden käyttämistä, vain silloin, kun tämä toimi on niiden perusoikeuksien mukainen, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo (ks. vastaavasti asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991, Kok. 1991, s. I-2925, Kok. Ep. XI, s. I-221, 43 kohta ja asia C-368/95, Familiapress, tuomio 26.6.1997, Kok. 1997, s. I-3689, 24 kohta).

41 Mary Carpenterin karkottamisella estetään Peter Carpenteria nauttimasta ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) 8 artiklassa tarkoitetusta oikeudestaan perhe-elämänsä kunnioittamiseen, joka kuuluu niihin perusoikeuksiin, jotka Euroopan yhtenäisasiakirjan johdanto-osassa ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa vahvistetun yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti suojataan yhteisön oikeusjärjestyksessä.

42 Vaikka yleissopimuksessa ei sellaisenaan taatakaan ulkomaalaisen oikeutta saapua tietyn maan alueelle tai oleskella siellä, henkilön karkottamisella maasta, jossa hänen lähiomaisensa elävät, saatetaan puuttua perhe-elämän kunnioittamista koskevan oikeuden käyttämiseen, sellaisena kuin tätä oikeutta suojataan yleissopimuksen 8 artiklan 1 kohdalla. Tällaisella puuttumisella rikotaan yleissopimusta, jollei se täytä 8 artiklan 2 kohdassa määrättyjä edellytyksiä, eli jos sitä ei sallita sellaisessa laissa, joka on annettu kyseisessä kohdassa mainitun yhden tai useamman laillisen tavoitteen saavuttamiseksi ja joka on välttämätön demokraattisessa yhteiskunnassa, eli joka on perusteltavissa ehdottoman tärkeällä yhteiskunnallisella tarpeella ja muun muassa oikeassa suhteessa tavoiteltuun lailliseen päämäärään (ks. mm. asia Boultif v. Sveitsi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 2.8.2001, Recueil des arrêts et décisions 2001-IX, 39, 41 ja 46 kohta).

43 Pääasian olosuhteissa tehdyssä Mary Carpenterin karkottamispäätöksessä kyseessä olevat intressit, eli yhtäältä Peter Carpenterin oikeus nauttia perhe-elämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta ja toisaalta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden suojaaminen, eivät ole oikeassa suhteessa toisiinsa nähden.

44 Vaikka Peter Carpenterin puoliso on pääasiassa rikkonut Yhdistyneen kuningaskunnan maahanmuuttolakeja, koska hän ei ole poistunut tuon maan alueelta hänelle vierailijana myönnetyn oleskeluluvan voimassaoloajan päätyttyä, hän ei ole syyskuussa 1994 Yhdistyneeseen kuningaskuntaan saavuttuaan käyttäytynyt millään tavoin moitittavasti siten, että hänen voitaisiin pelätä vastaisuudessa vaarantavan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden. Lisäksi on kiistatonta, että Carpenterin puolisoiden Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuonna 1996 solmittu avioliitto on aito ja että Mary Carpenter viettää siellä yhä edelleen tosiasiallista perhe-elämää huolehtien muun muassa puolisonsa ensimmäisestä avioliitosta olevista lapsista.

45 Näin ollen Mary Carpenterin karkottamispäätöksellä puututaan oikeuteen nauttia perhe-elämään kohdistuvaa kunnioitusta tavalla, joka ei ole oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

46 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava siten, että EY 49 artiklaa, kun sitä tarkastellaan yhteydessä perhe-elämän kunnioitusta koskevaan perusoikeuteen, on tulkittava siten, että sen vastaista on menettely, jossa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa jäsenvaltio, jossa sellaisella palvelujen tarjoajalla, joka tarjoaa palveluja toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneille vastaanottajille, on kotipaikka ja johon hän on sijoittautunut, kieltäytyy myöntämästä oleskelulupaa kyseisen palvelujen tarjoajan puolisolle, joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen.

Oikeudenkäyntikulut

47 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Immigration Appeal Tribunalin 16.12.1999 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY 49 artiklaa, kun sitä tarkastellaan yhteydessä perhe-elämän kunnioitusta koskevaan perusoikeuteen, on tulkittava siten, että sen vastaista on menettely, jossa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa jäsenvaltio, jossa sellaisella palvelujen tarjoajalla, joka tarjoaa palveluja toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneille vastaanottajille, on kotipaikka ja johon hän on sijoittautunut, kieltäytyy myöntämästä oleskelulupaa kyseisen palvelujen tarjoajan puolisolle, joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen.

Rodríguez Iglesias	Colneric	von Bahr
Gulmann	Edward	Puissochet
Wathelet	Schintgen	Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä heinäkuuta 2002.

R. Grass — kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias — presidentti